עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פ"ה מהל' גירושין הלכה יד ופ"ד מהלכות אישות הל' כב סמג עשין מח נ טור ש"ע אה"ע סימן ל סעיף ה וסימן קלט סעיף יג:

כה ב מיי' פ"ה מהל' גירושין הלכה יג סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סי' קלט סעי' יג:

כו ג ד ה מיי' פט"ו מהלכות מלוה ולוה הלכה א סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סימן קכ סעיף א:

כז ו מיי' פ"ה מהלכות גירושין הלכה כח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלט סעיף ג:

כח ז ח מיי' שם הלכה יב סמג שם טוש"ע שם סימן קלט סעיף טו:

וגט יוצא מארבע אמות שלו לד' אמות שלה והא אגיד גביה אלא [א]רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו הכא בשתי כיתי עדים עסקינן אחת אומרת קרוב לו ואחת אומרת קרוב לה רבי יוחנן אומר קרוב לה שנינו אפילו מאה אמה וקרוב לו שנינו אפילו מאה אמה היכי דמי מחצה על מחצה אמר רב שמן בר אבא לדידי מיפרשא לה מיניה דרבי יוחנן [ב]הוא יכול לשומרו והיא אינה יכולה לשומרו זהו קרוב לו היא יכולה לשומרו והוא אינו יכול לשומרו זהו קרוב לה שניהם יכולין לשומרו שניהם אין יכולין זהו מחצה על מחצה אמרוה רבנן קמיה דרבי יוחנן משמיה דרבי יונתן הכי אמר [ג]ידעין חברין בבלאי לפרושי כי האי טעמא תניא נמי הכי רבי אליעזר אומר [ד]כל שהוא קרוב לה מלו ובא כלב ונטלו אינה מגורשת כל היכי תינטריה ותיזיל אלא לאו ה"ק כל שקרוב לה מלו ואילו בא כלב ונטלו והוא יכול לשומרו והיא אינה יכולה לשומרו אינה מגורשת אמר ליה שמואל לרב יהודה [ה]שיננא כדי שתשוח ותטלנו ואת לא תעביד עובדא עד דמטי גיטא לידה אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הוה עובדא הכי ואצרכוה חליצה: וכן לענין קדושין: אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן לגיטין אמרו [ו]ולא לדבר אחר איתיביה רבי אבא לר' אסי וכן לענין קדושין שאני התם [ז]דכתי' [1]ויצאה והיתה איתיביה וכן לענין החוב זרוק לי חובי וזרקו לו קרוב למלוה זכה [ח]הלוה קרוב ללוה הלוה חייב מחצה על מחצה שניהם יחלוקו הכא במאי עסקינן [ט]דאמר ליה זרוק לי חובי ותיפטר אי הכי מאי למימרא לא צריכא [י]דאמר ליה זרוק לי חובי בתורת גיטין ואכתי מאי למימרא מהו דתימא מצי אמר ליה משטה אני בך קמ"ל [כ]אמר רב חסדא גט בידה ומשיחה בידו [ל]אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו אינה מגורשת ואם לאו מגורשת מאי טעמא בעינן כריתות וליכא אמר רב יהודה [מ]היתה ידה עשויה כקטפרס וזרקו לה אף על פי שהגיע גט לידה אינה מגורשת אמאי הא כי נפיל בארבע אמות דידה קא נפיל בדלא נח ותיגרש מאוירא דארבע אמות תפשוט דבעי רבי אלעזר ארבע אמות שאמרו יש להן אויר או אין להן אויר תפשוט דאין להן אויר [נ]הכא במאי עסקינן בעומדת על גב הנהר דמעיקרא לאיבוד קאי:

מתני'

וגט יוצא. מאלו לאלו מקנתו בד' אמות שלה ומקנתו בד' אמות שלו: **והא אגיד גביה.** עדיין הגט ברשותו קצת ולאו ונתן בידה[ח] בעינן עד שיהא כולו ברשותה: **אמרוה קמיה דר' יוחנן.** להאי פירושא דמתני': **משמיה דר' יונתן הכי.** כדפרשה ר' יוחנן ביכולין לשומרו. רבי יונתן מבבל הוה ועלה לארץ ישראל: **תניא נמי הכי.** דקורבה דמתני' שמירה היא: **כל שקרוב לה מלו.** השתא משמע אע"פ שקרוב לה יותר ממנו ובא כלב ונטלו אינה מגורשת וקשיא לן בה אמאי אינה מגורשת מכי אתא לקורבה דידה איגרשה לה ומאי איכפת לן אם נטלו כלב: **כל היכי תינטריה ותיזיל.** וכי כל הימים צריכה לשומרו: **אלא לאו הכי קאמר.** אע"פ שקרוב לה מלו אם יש הפסק נהר או גבשושית בינה לגט שאילו היה בא כלב ונטלו אינה יכולה לשומרו הימנו אבל הוא יכול לשומרו אינה מגורשת: **כדי שתשוח ותטלנו.** הוא דהויא קורבה דמתני' ואפ"ה את לא תעביד עובדא להתירה לינשא: **עד דמטי גט לידה.** גזירה שמא יאמרו על רחוק שהוא קרוב: **הוה עובדא.** שזרקו קרוב לה ומת ואצרכוה חליצה: **לגיטין אמרו.** דמשום קורבה מגורשת: **ולא לדבר אחר.** כגון אם זרק לו חוב קרוב לו ואבד דגט הוא דבעל כרחה קנויה לה הלכך לאלתר הוי גיטא אבל בעלמא לא: **ותיפטר.** דהא פטריה אבל זרוק לי חובי סתמא זרוק ושומרו קאמר: **ומשיחה.** חוט שהגט קשור בו ליצי"ל בלע"ז: **גט בידה.** שנתנו לה וראש המשיחה עדיין בידו: **כקטפרס.** מדרון. ראשי אצבעותיה מטין לקרקע שלא פשטה ידה וקופה כדרך פושטי יד: ופרכינן **והא כי נפיל לד' אמות דידה נפיל.** ומה לי אי אין ידה ראויה לקבל בפשיטתה: **בדלא נח.** לארץ אלא כשנפל מתוך ידה נשרף וקבלה שבא לידה לאו קבלה היא: ופריך וכי לא נח מאי הוי מכי מטא לתוך ארבע אמות שלה תיגרש מאויריהן ומדקאמר אינה מגורשת פשוט דאין להן אויר והיא בעיא דרבי אלעזר: **על גב הנהר.** דאויר שאינו ראוי לנוח לא קני:

גמ'

רבי יוחנן אמר קרוב לה שנינו אפילו מאה אמה. וקשה דבפ"ק דב"מ (דף י:) קאמר ר' יוחנן דקטנה יש לה חצר ויש לה ד' אמות וקאמר התם דיליף מציאה מגט משמע דבגט לרבי יוחנן אינה מגורשת אלא תוך ד' אמות והכא קאמר אפילו מאה אמה וי"ל דבד' אמות שלה אפילו יכול לשמור כמוה מגורשת וחוץ לארבע אמות צריך שתהא היא יכולה לשומרו ולא הוא ועוד קשה דרב אשי אית ליה התם דברה"ר לא תקנו ארבע אמות והכא תנן היתה עומדת ברה"ר קרוב לה מגורשת וי"ל דהתם באין יכול לשומרו והכא ביכולה לשומרו א"נ י"ל דהכא לאו דוקא נקט רה"ר אלא בסמטא או בצדי רה"ר:

[ט]**והא א"א לצמצם.** וא"ת וליתני כגון דלא ידעינן הי מינייהו קדים ולכך הוי ספיקא וי"ל דלישנא דמחצה על מחצה לא משמע הכי ולכך מוקי לה בשתי כיתי עדים כו' וא"ת ונימא אוקי תרי בהדי תרי ואוקי איתתא בחזקת אשת איש ולא תהא מגורשת כלל וי"ל כיון דספיקא דרבנן היא כדאמרינן בפ' ארבעה אחין (יבמות דף לא.) נתנו לה דין מגורשת ואינה מגורשת:

[י]**שניהם אין יכולים זה הוא מחצה על מחצה.** פי' אין יכולין לשומרו כל אחד לבדו אלא שניהם יחד אבל אם אין יכולין לשומרו כלל פשיטא דאינה מגורשת כלל כל עיקר:

ואת לא תעביד עובדא עד דמטי גט לידה. והיינו דוקא ברה"ר אבל בחצרה אין צריך שיגיע לידה כדאמר לעיל תיזיל איהי ותגוד ותפתח ומיהו בערוך בערך גט כתב קבלנו מרבותינו אפי' זרקו לה בתוך חצרה לא משתריא לעלמא עד דמטא גיטא לידה ומייתי מהא דאמר בירושלמי המחמיר שבכולן עד שיתננו לידה ואינה ראיה דאיכא למימר דמיירי ברה"ר דבהדיא מסיק לה [כ]אקרוב לו וקרוב לה ומסתמא לא אתא לאפוקי חצרה:

לגיטין אמרו ולא לדבר אחר. פי' בקונטר' משום דבגט נתינה בעל כרחה הויא נתינה והקשה ר"י לר' יהודה דלדבר אחר נמי אמרו לעיל במי שאחזו (דף עה.) דנתינה בעל כרחו הויא נתינה והשיב דבדבר אחר אשכחן דוכתא דלא הויא נתינה כגון [ל]הלוהו כיסו לא יחזיר לו במדבר אבל בגט בכל מקום הויא נתינה: **אי הכי מאי למימרא.** וא"ת אדרבה תקשי ליה אמאי קרוב ללוה חייב לוה כיון דאמר זרוק חובי ותפטר קרוב ללוה נמי ליפטר וי"ל דמיירי מסתמא דמפרש לו שיזרוק לו למקום שיוכל לשומרו הוא:

[מ]**מחצה** על מחצה שניהם יחלוקו. הכא לא שייך לומר המוציא מחבירו עליו הראיה דאין כאן ספק: **אם** יכול לנתקו ולהביאו כו'. נראה דלא איירי כשהיתה ידה פתוחה ולאחר שנתן הגט בידה קפלה ידה דא"כ אפילו אין יכול להביאו אצלו אינה מגורשת כיון דבשעת נתינה היה יכול להביאו אצלו ומה שקופלת ידה אח"כ זה אינו עושה הבעל אלא היא והוה ליה כמו טלי גיטיך מעל גבי קרקע ואינו גט אלא נראה לר"י דמיירי שכבר היתה ידה קפולה והוא תחב הגט לתוך ידה ואם תחב כל כך בחוזק עד שאינו יכול להביאו אצלו הויא מגורשת ור"ת מפרש דבידה פתוחה איירי שפיר ואם אינו יכול להביאו אצלו היינו כשהגט כבד ואם ימשוך אצלו תינתק המשיחה וצריך ליזהר שתהא יד האשה פתוחה עד שיגיע כל הגט בידה דאם תקפוץ ידה בעוד שהבעל אוחז בראש הגט בידו לא הוי גט דהוי כמו גט בידה ומשיחה בידו ונראה דכשר דלא גרע מערק לה חצריה ושלפתו דהוי גט אע"ג דביד הבעל להדק מתניו שלא תטול והמחמיר תבא עליו ברכה: **והא** בארבע אמות דידה קא נפיל. הוה מצי לשנויי דמיירי שהאשה עומדת בחצר דידיה דלית לה ארבע אמות או ברה"ר [ט]לרב אשי דפ"ק דב"מ (דף י:):

ותתגרש מאוירא דארבע אמות. וא"ת והא לא מינטר כדאמרינן בסמוך באויר גג וי"ל דאויר ארבע אמות חשיב ליה מינטר ועומדת על ראש הגג מיירי אפילו חוץ לארבע אמות ולהכי פריך והא לא מינטר ור"י אומר דרבי אלעזר גופיה מספקא ליה אם מה שתיקנו חכמים ארבע אמות תיקנו גם באויר ואע"ג דלא מינטר עשאוהו כמינטר כמו שעשו ארבע אמות רשותו ואע"פ שאינה רשותו:

היתה

תוספות רי"ד

היכי דמי קרוב לו והיכי דמי קרוב לה אמר רבא ד' אמות שלה הוא קרוב לה ד' אמות שלו הוא קרוב לו. היכי דמי מחצה על מחצה ואפיק הכא בשתי כתי עדים עסקינן אחת אומר' קרוב לה ואחת אומרת קרוב לו ור' יוחנן אמר קרוב לה שנינו אפילו ק' אמה קרוב לו שנינו אפי' ק' אמה הי"ד מחצה על מחצה הוא יכול לשמרו והיא אינה יכולה לשמרו זה הוא קרוב לו היא יכולה לשמרו והוא אינו יכול לשמרו זהו קרוב לה שניהם יכולין לשמרו שניהם אינן יכולין לשמרו זהו מחצה על מחצה א"ל רב שמואל לרב יהודה שיננא איזהו קרוב לה כדי שתשוח ותטלנו ואת לא תעביד עובדא עד דמטי גיטא לידה א"ל רב מרדכי לרב אשי הוה עובדא ואצרכוה חליצה פי' הוה עובדא שזרק הגט קרוב לה ולא מטיא גיטא לידה ומת ואצריכוה חליצה. כתב ר"ח ז"ל ואנו קבלנו מרבותינו אפילו זרקו לה בחצרה לא משתריא לעלמא עד דמטי גיטא לידה דגרסי' בתלמוד א"י המחוור מכלן עד שיתנו לה. ואינו נראה לי דהאי דאמר שמואל ואת לא תעביד עובדא עד דמטי גיטא לידה דוקא כשזורקו לה ברה"ר שאין לאשה זכות בו אבל כשזורקו לה בתוך חצרה יש לגמגם בדבר שלא יהיה גט והלכך אע"ג דלא מטי גיטא לידה הויא מגורשת דחצרה קני לה: א"ר אסי א"ר יוחנן לגיטין אמרו ולא לדבר אחר פי' שאין ד' אמות קונות אלא לענין גיטין ולא לדבר אחר עד שיגיע לידו איתיביה ר' אבא לר' אסי וכן לענין קדושין שאני התם דכתיב ויצאה והיתה איתיביה וכן לענין החוב אמר לו (צריך) זרוק כו' הכא במאי עסקינן דאמר לו זרוק לי חובי בתורת גיטין והפטר אי הכי מאי למימרא מהו דתימא מצי אמר משטה אני בך קמ"ל פי' קנין גט אינו דומה לשאר הקנין דעלמא דקנין דעלמא אין אדם יכול להקנות לחבירו בעל כרחו והגט אדם

תוספות רי"ד (המשך)

מקנהו לאשתו בעל כרחה א"כ טעם החצר דרבי ליה רחמנא לא בעבור קנין הוא [י] אלא שהרי היא עצובה בו ואינה חפצה לקנותו וחצרה קונה לה ומתגרשת אלא טעם הדבר הוא מפני שהוא משתמר לדעתה א"כ בכל מקום שהוא משתמר לדעתה היא מגורשת משא"כ בשאר קנינים דעלמא משום הכי א"ר יוחנן לגיטין אמרו ולא לדבר אחר ובשנים אוחזין אמרינן דדוקא בסימטא שהוא רה"ר ד' אמות של אדם קונות לו לענין מציאה כי היכי דלא ליתי לאינצויי אבל ברה"ר לא ודוקא מציאה אבל לענין מקח וממכר לא ודוקא משיכה קונה בסימטא ולא ד' אמות ולענין זריקת החוב נמי לא קנה שיפטר הלוה עד דמטי ליה לידיה דמלוה ולא לד' אמותיו. גרסי' התם אמר ר"ל משום אבא כהן ברדלי ד' אמות של אדם קונות לו בכל מקום מ"ט תקינו ליה רבנן דלא ליתו לאינצויי ופריש גאון בכל מקום דאמרינן לאו כל מקום ממש אלא בשדה בעלמא אי נמי בסימטא אי נמי בצידי רה"ר דלא דחיקו בהו רבים אבל ברה"ר דדחיקו רבים אי נמי בשדה חבירו לא קני ליה ד' אמות דידיה: אמר רב חסדא גט בידה ומשיחה בידו אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו אינה מגורשת ואם לאו מגורשת מאי טעמא בעינן כריתות וליכא: אמר רבא היתה ידה עשויה כקטפרס וזרקו לה אינה מגורשת פי' היתה ידה משופעת שאינה יכולה לקבל גיטה: ולקנייה בד' אמות דידה. דלא נח כגון ששיפתו (כלתה) קודם

מסורת הש"ס

א) [יבמות לא.], ב) [פסחים סט: חולין מה. זבחים ל:], ג) [תוספתא פ"ו], ד) [ברכות לו. וש"נ ועיין פירושו של מלת שינוא בחגיגה טו: על לנון], ה) [קדושין ה. וש"נ], ו) [אולי צ"ל המלוה כדאי' במשנה עמוד א], ז) ב"מ ז., ח) [דברים כד], ט) שייך לע"א, י) עיין ברש"ל, כ) אולי קרוב כל"ל, ל) ב"ק קיח., מ) שייך לעיל ע"א במתני', נ) צ"ל לרב ששת.

תורה אור השלם

1. וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר: דברים כד ב

לעזי רש"י

ליצי"ל [ליצויי"ל]. חוט (של פשתן).

מוסף רש"י

ידעין חברין בבלאי. רבי יונתן מבבל סליק, **לפרושי כי האי טעמא.** לשנא קאמר (חולין מה.). **גט בידה.** שנתנו לה, **ומשיחה.** שקשור בה, **בידו אם יכול לנתקו.** אם יש כח באותו חוט שיכול לנתקו לגט מידו ולהביאו אצלו (ב"מ ז.).

[י] נראה דצ"ל לא בעבור קנין הוא שהרי היא עצובה וכו' ואין חצירה קונה לה ואעפ"כ היא מתגרשת וכו'.